

Krešimir ŠIMIĆ*Ime Riječi*

– Matica hrvatska – Ogranak Osijek,
Osijek, 2014., 252 str.

NEKOLIKO CRTICA O RIJEČI KOJA
NOSI IME LJUBAV

Koliko god svakidašnja, uobičajena, pomalo i redovita, imena ipak nose nešto posebno. Ponajprije kada se radi o imenima osoba. Zbog toga je ime puno više od oznake na koju se netko odaziva ili pak predstavlja. S imenom se jednostavno suživljavamo i ono je dio našega identiteta, u određenim slučajevima i poslanja. Zavirimo li, tako, u mnoštvo tradicija i s njima vezanih jezika, primijetiti ćemo da gotovo sva imena u svojem korijenu imaju određeno značenje, odnosno službu koju netko nosi, bivajući po tomu poseban/na, osobit/a, jedinstven/a.

Što je, međutim, s Božjim imenom? Nosi li ono u sebi neku vlastitost iz čega se istovremeno može iščitati nešto od njegova identiteta? Najpoznatiji izričaj iz starozavjetne tradicije, kojim Bog sebe imenuje, odnosno opisuje, dolazi nam iz njegova razgovora s Mojsijem u kojemu za sebe tvrdi da je *onaj koji jest*, pri čemu se posebno stavlja naglasak na ono *jest*, što u krajnjem smislu ima značenje Prisutni, *među* i s ljudima.

Potaknut pitanjima Božjega Imena, te još više njegovom Objavom u biblijskim tekstovima, sveučilišni profesor i angažirani vjernik Krešimir Šimić, pokušao je u svojoj knjizi, znakovita naslova Ime

Riječi, propitivati ovu fundamentalnu istinu, naime, da je 'Bog više puta i na više načina govorio ocima u prorocima dok nama konačno u ovo vrijeme progovori u Sinu' (usp. Heb 1, 1-2). Pristupajući na ovakav način samoj Riječi, tj. iščitavajući u njoj obrise Božje objave, Šimić nam u ovom djelu podastire osobne teološke refleksije. Knjiga je koncipirana u dva dijela: u prvom razmatra petnaest tekstova iz Staroga dok u drugom donosi isto toliko tekstova iz Novoga zavjeta. Struktura svakog pojedinog poglavlja prepoznatljiva je: nakon doslovnog biblijskoga izvještaja, autor u narednih nekoliko stranica nad istim reflektira, promišlja, konačno meditira. Kako i sam ističe, 'riječ je o slobodnijem pristupu, neopterećenom egzegetskom filološkom i historijskom strogošću'. Međutim, to nikako ne znači da su spomenuti pristupi u potpunosti izostali. Upravo suprotno: autor se trudi gotovo u svakom tekstu izložiti povijesno-biblijsku pozadinu, odnosno kontekst u okviru kojega je tekst nastao, adresanti kojima je upućen ili pak nakanu biblijskoga pisca da bi nakon toga, u jedinstvenom stilu o istom (tekstu), promišljao otkrivajući nam njegovu relevantnost i za naše vrijeme.

Zadržavajući se na autorovu stilu, možemo istaknuti da je metoda kojom se služi problemsko-analitička. Problematizirati u teorijskom smislu ne znači tražiti problem tamo gdje ga nema, već predodređenom fenomenu, događaju, stvarnosti (prikazane u ovom slučaju u biblijskom tekstu) prilaziti s dužnim (*sine ira et stu-*

dio) poštovanjem, iščitavajući u njemu unutarnje napetosti i odnose te pretresajući ga tako u svim njegovim aspektima. Problemski vid razmatranja očituje se, nadalje, u Šimićevu unutarnjem *dija logosu*, odnosno razgovoru duše sa samom sobom. Taj pak nutarnji razgovor ne iznosi misli kao puke učinke istraživanja, već nam nešto bitno govori o autorovu unutarnjem putu, zebnji, naporu, poticajnom strahu, kamo će me (tj. njega) ovo putovanje s Logosom dovesti. Tako, u njegovim se razmatranjima daje iščitati da put ovdje biva dražesniji od samoga dolaska do rješenja. To nije moguće bez pretresanja, propitivanja i vlastitoga životnog iskustva, odnosno vjere. Utoliko će naš autor već u uvodnim dijelovima zaključiti da je 'perspektiva biblijske poetike preobrazba'. Osim problemske, posrijedi je, kako spomenusmo, i analitička metoda. Ona se očituje u rafiniranosti za sitnice, odnosno nijanse, čime se ispravno, tj. znanstveno razlučuje. U tom smislu terminološka i pojmovna preciznost našem su autoru u proučavanju Biblije iznimno važne. On razlaže na mnoštvu mjesta hebrejske i grčke pojmove, pokušavajući odgonetnuti njihov pravi biblijski smisao. Tumačeći tako, primjerice, pojam ljubavi u *Pjesmi nad pjesmama*, ili njegovim riječima, 'kako jezik tijela postaje jezik Duha', naš autor ne želi iznositi ovlaš tumačenja s obzirom na pretjeranu erotičnost *Pjesme nad pjesmama* na jednoj ili pak potpuno izbjegavanje tjelesnosti na drugoj strani. Nasuprot tomu on nam naznačuje da se početna smjernica odgovora na pitanje

o kakvoj se ljubavi radi u Pjesmi nad pjesmama – nalazi u dvjema riječima: prva je *dodim*, koja je nesigurna i za kojom se još uvijek traga. Naš autor ovdje misli na putenu ljubav koja traži svoje upotpunjenje u Duhu. Druga je *ahabá*, koja se u Septuaginti prevodi grčkom riječju *agape*, nesebična ljubav. Nedugo zatim on poentira: 'U *Pjesmi nad pjesmama* riječ je o stanovitoj *ars erotica* – umijeću da se ljubi u Bogu.'

Šimićev analitički duh, prepoznatljiv u tekstovima, nije uznositi i ohol. On ne želi secirati, ne osvrćući se na krajnje posljedice, već mu je nakana ponizno analizirati, da bi u konačnici rezultate istraživanja (koliko god to zvučalo pretjerano znanstveno) povezo u smislenu cjelinu, iščitavajući konačno u svakom tekstu njegov unutarnji i krajnji Logos. Ovdje se radi o suptilnom teološkomu propitivanju, prožetom dubokom osobnom vjerom pri čemu je i više nego primjetno da je autoru cilj biblijski izvještaj razložiti i protumačiti u njegovom izvornom i pravom smislu, ne isključujući pritom vlastito iskustvo. Autorovi su tekstovi, stoga, u isto vrijeme i meditativni, i teološki: meditativni jer se nad njima može razmatrati, dovoditi u vezu s osobnom životnom situacijom. Teološki, jer on, služeći se teološkim autoritetima poštuje dosege teologije kao znanosti, izbjegavajući time proizvoljnost i relativizam u tumačenju.

Autor pokazuje također zavidnu erudiciju. Po vokaciji povjesničar književnosti (ova autorova pozadina prepoznatljiva je – predavač je na katedri za

staru hrvatsku književnosti na Filozofskom fakultetu u Osijeku), on u objašnjenju pojedine biblijske teme koristi mnoštvo drugih autora i pravaca: osim klasika poput Sokrata, Platona, Aristotela, Augustina, Tome Akvinskoga, Anzelma, referira se i na moderne teoretičare, teologe i filozofe poput K. Rahnera, J. Ratzingera (papa Benedikt XVI.), D. Bonhoeffera, J. Moltmanna, K. G. Junga, A. Camusa, S. Žižeka itd. Primjera ovakva pristupa mnoštvo je. Dotaknimo se razmatranja o Jobu i s njim vezanim problemom patnje. Šimić se u ovom izlaganju (vrlo kratko, što je pohvalno) dotiče filozofijskih i psihoanalitičkih tumačenja (G. W. F. Hegel, C. G. Jung, S. Žižek, A. Camus,), te također i književnih (F. M. Dostojevski). Sva se tumačenja bave problemom patnje i egzistencijalnim postavljanjem naspram nje. Ona mogu biti i jesu od pomoći, kako to dobro zaključuje autor, međutim u isto su vrijeme i nedostatna. Pravi *novum* tumačenja (i osmišljavanja) patnje donosi upravo judeokršćanska perspektiva s primjerima poput Joba. Patnja pravednoga Joba, odnosno jobovska patnja kao takva, paradigma je judeokršćanskoga pristupa Bogu s obzirom na trpljenje i zlo u svijetu uopće. Čovjek ima pravo na jadikovku, krik u patnji. Ne tek u vidu olakšanja (psihoanalitička škola), nego i u vidu protesta koji netko čuje. Protestiram, dakle, jesam, zaključuje Šimić s obzirom na jobovsku patnju. Krik koji nema jeku u bezdanu (ateizam), već stvarno dopire do Onoga kojemu je upućen. Velebno u tom jest činjenica da nam Onaj koji

nas u tom trenutku promatra, odnosno bdije nad nama dopušta ovaj krik, postavljajući istovremeno pred nas izazov supodnošenja njegove patnje u svijetu, kako to pokazuje autor u narednim stranicama u govoru o Križu.

Šimićeva razmatranja, koliko god slijedila i time se podvrgavala biblijskom tekstu, jesu također i izričaj njegova osobnog stava i time vjere naspram Crkve i temeljnih teoloških (katoličkih) istina. To je posebno vidljivo u razmatranju novozavjetnih tekstova te poglavito tekstova o uskrsnuću i Duhu Svetom te u njegovoj ulozi u prvoj Crkvi, koja je nenadomjestiva. Događaje Duhova naš autor tumači u vidu 'pneumatološke hermeneutike' u koju je učenike uputio sam Isus. Citirajući pritom teologa W. Kaspera, Šimić će ustvrditi da takva hermeneutika vodi i korak dalje, a to je da »smisao 'događaja Duha', nisu samo karizmatična iskustva, nego je Duh 'subjektivna mogućnost eshatološke objave ljubavi, a to znači samoga Boga.'«

Legitimno pitanje, koje na kraju možemo postaviti, glasi: znamo li, nakon pročitana djela »Ime Riječi« nešto više o tomu koje Ime nosi Riječ? Šimićev odgovor daje se svesti na ivanovsko određenje Boga kao LJUBAV, koje je pak logično upotpunjenje starozavjetnoga izričaja Prisutni. O Bogu Abrahama, Izaka i Jakova te o onom kojega je Isus sinovski zazivao *Abba, Oče*, zaista ne možemo reći ništa više i ništa jasnije.

Stjepan Radić